

**Ομιλία κ. Σταύρου Λεκκάκου,
Διευθύνοντα Συμβούλου & CEO, Τράπεζας Πειραιώς στο συνέδριο ΚΕΠΠ**

Κυρίες και Κύριοι

Και εγώ με την σειρά μου θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο του Κέντρου Ερευνών Προοδευτικής Πολιτικής κ. Γιάννο Παπαντωνίου για την ευκαιρία που μου έδωσε έτσι ώστε να βρίσκομαι εδώ μαζί σας και να μοιραστώ τις σκέψεις μου και τους προβληματισμούς μου αναφορικά με την πορεία της ελληνικής οικονομίας και τις προοπτικές του ελληνικού χρηματοπιστωτικού κλάδου.

Η χώρα μας ελάχιστες φορές βρέθηκε αντιμέτωπη με τόσες πολλές προκλήσεις, τόσο απαιτητικές και συχνά αλληλοσυγκρουόμενες, όπως αυτές που αντιμετωπίζουμε σήμερα:

- Την εκρηκτική διόγκωση χρέους και ελλειμμάτων που οδηγεί σε διαρκή πίεση και αμφισβήτηση της ελληνικής οικονομίας από τις διεθνείς αγορές.
- Την οικονομική ύφεση που συνεχίζεται για τρίτη συνεχή χρονιά, με συνέπειες στην ανεργία, την κοινωνική συνοχή και τη δημιουργία κλίματος αβεβαιότητας για το μέλλον.
- Την εισαγωγή νέων πλαισίων οικονομικού συντονισμού και διακυβέρνησης στην Ευρωζώνη που μειώνει αισθητά τα περιθώρια εθνικών σχεδιασμών και επιβάλλει υπερεθνικούς κανόνες στην ασκούμενη πολιτική, τους μισθούς και τα όρια κοινωνικής ασφάλισης. Το γεγονός μάλιστα ότι οι κανόνες αυτοί επινοήθηκαν με αφορμή την ελληνική κρίση, σημαίνει ότι η εφαρμογή τους στη δική μας περίπτωση θα είναι πιο άμεση και επιτακτική από οποιαδήποτε άλλη χώρα.

Εύλογα λοιπόν πλανάται το ερώτημα αν θα καταφέρουμε ή όχι να ανταποκριθούμε και στις τρεις παραπάνω προκλήσεις έγκαιρα και αποτελεσματικά;

Εάν η απάντηση δεν είναι και στις τρεις περιπτώσεις καταφατική, τότε η μία αστοχία θα οδηγήσει στην επόμενη και καθένας θα προσπαθήσει να διασφαλίσει όπως-όπως τα δικά του συμφέροντα σε βάρος των άλλων.

Η χώρα σήμερα δεν έχει την διακριτική ευχέρεια να διαλέξει τι θα κάνει και τι θα αφήσει. Δεν έχει καν την ευχέρεια να επιλέξει τους ρυθμούς προσαρμογής της στα νέα δεδομένα. Πρέπει να επιτύχει και τους τρεις στόχους ταυτόχρονα. Για να ανταπεξέλθουμε θετικά σε αυτή την πολυμερή πρόκληση όλοι πρέπει να έχουμε συμμετοχή. Πρέπει να επιτύχουμε μέσα από ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές συναινέσεις να υλοποιήσουμε μια στρατηγική εξόδου από την κρίση. Να ανακτήσουμε δηλαδή ξανά την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και των αγορών σε μια αταλάντευτη πορεία δημοσιονομικής σταθερότητας, ανταγωνιστικότητας και οικονομικής ανάπτυξης. Το τρίγωνο κράτος-επιχειρήσεις-τράπεζες οφείλει και πρέπει να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στην υπόθεση αυτή. Έχουν την κύρια ευθύνη να διαμορφώσουν νέες σχέσεις μεταξύ τους και να εφαρμόσουν νέες πολιτικές όχι μόνο για την προσαρμογή, αλλά και για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και την αναβάθμιση της στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον .

Κυρίες και Κύριοι,

Θα μου επιτρέψετε να διατυπώσω μερικές σκέψεις προς την κατεύθυνση αυτή.

Ξεκινώντας με την ελληνική οικονομία, πιστεύω ότι η πρώτη φάση της δημοσιονομικής προσαρμογής – κύριο χαρακτηριστικό της οποίας ήταν η αντιμετώπιση και περικοπή των ετήσιων ελλειμμάτων της ελληνικής δημόσιας διοίκησης μέσω οριζόντιων περικοπών μισθών και δαπανών και αύξησης φορολογικών συντελεστών – έχει αρχίσει να ολοκληρώνεται. Ταυτόχρονα, εισερχόμαστε στη δεύτερη φάση μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας, η οποία θα σημαδευτεί από την αλλαγή της δομής και του τρόπου λειτουργίας όχι μόνο του δημόσιου τομέα, αλλά και ολόκληρης της ελληνικής οικονομίας.

Τα αρχικά σημάδια αυτής της προσπάθειας τα έχουμε ήδη δει με τη διαμόρφωση μιας πιο ευέλικτης αγοράς εργασίας, με τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού, με το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών, με τη φορολογική μεταρρύθμιση και τις προσπάθειες για «νοικοκύρεμα» των ΔΕΚΟ, των ΟΤΑ, των νοσοκομείων, κλπ. Παρά το γεγονός, όμως, ότι ο μετασχηματισμός και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας είναι επιβεβλημένοι, ωστόσο η επιβολή ευρύτατων διαρθρωτικών αλλαγών σε μια περίοδο οικονομικής συρρίκνωσης και περιορισμένης ρευστότητας – στην οποία θα αναφερθώ αμέσως παρακάτω - έχει ως ανεπιθύμητη παρενέργεια την επιδείνωση της ύφεσης, λόγω και της μακροχρόνιας απόδοσης

των διαρθρωτικών μέτρων. Ο κίνδυνος για την ελληνική οικονομία είναι, αν δεν εφαρμόσουμε το μνημόνιο, δηλαδή την συμφωνία με τους δανειστές μας, να μην αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις με επιτυχία.

Για την αποφυγή του κινδύνου αυτού καθίσταται επιτακτική η ανάγκη άμεσων δράσεων από το κράτος, το οποίο θα πρέπει να κινητοποιηθεί έτσι, ώστε να υλοποιηθούν σημαντικά επενδυτικά projects, τα οποία εν προκειμένω δεν απαιτούν δημόσιους πόρους. Πιο συγκεκριμένα αναφέρομαι στα μεγάλα επενδυτικά σχέδια, όπως το Εμπορευματικό Κέντρο στο Θριάσιο, το Αεροδρόμιο Κρήτης στο Καστέλι, τις επεκτάσεις της Αττικής Οδού, κλπ. Ταυτόχρονα, αναμένουμε από την κυβέρνηση να προχωρήσει γοργά, μέσω του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων και αξιοποίησης της ακίνητης δημόσιας περιουσίας, στην απεμπλοκή του Δημοσίου από δραστηριότητες και λειτουργίες οι οποίες μπορούν να ασκηθούν πολύ πιο αποτελεσματικά και ανταγωνιστικά από τον ιδιωτικό τομέα και οι οποίες μπορεί να προσελκύσουν σημαντικά επενδυτικά κεφάλαια από το εξωτερικό. Με αυτές τις δράσεις θα επιταχυνθεί η προσπάθεια επίτευξης πρωτογενών πλεονασμάτων και θα μειωθούν τα επίπεδα του δημοσίου χρέους βελτιώνοντας τη βιωσιμότητα και διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Το πιο σημαντικό αποτέλεσμα όμως αυτής της προσπάθειας θα είναι η δημιουργία θετικού κλίματος στην αγορά και η τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης μέσω των επενδύσεων και της προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων που θα ενισχύσουν οι προσπάθειες για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας.

Επιπροσθέτως, είναι ανάγκη να οικοδομήσουμε ένα νέο πλαίσιο σχέσεων κράτους-επιχειρήσεων μέσω της άρσης των αντικινήτρων. Το κράτος πρέπει να εμπιστευθεί την ιδιωτική πρωτοβουλία και να σταματήσει να βλέπει τις επιχειρήσεις και την κερδοφορία τους ως ένα «αναγκαίο κακό» που του αξίζει μόνο να το φορολογεί. Να διευκολύνει τις επενδύσεις όχι μόνο τις μεγάλες, αλλά κυρίως τις πολλές μικρές, που εκσυγχρονίζουν την παραγωγή, ενισχύουν τις εξαγωγές, δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα.

Ως σήμερα η Δημόσια Διοίκηση ελάχιστα έχει ανταποκριθεί στα προστάγματα της κοινωνίας για αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας, για απλοποίηση επί παραδείγματι των διαδικασιών αδειοδότησης και επενδύσεων, ενώ σε πολλές περιπτώσεις οι επιχειρήσεις συναντούν ακόμα μεγαλύτερες καθυστερήσεις από την μόνιμη επιφυλακτικότητα της γραφειοκρατίας, την συχνά διακοπτόμενη λειτουργία των υπηρεσιών, την ανεπαρκή στελέχωση τους και το κλίμα

απροθυμίας που ενίοτε καλλιεργείται για να φέρει σε δύσκολη θέση τις κυβερνητικές πρωτοβουλίες.

Είναι καιρός αυτή η κατάσταση αμοιβαίας καχυποψίας να αλλάξει ριζικά. Η Διοίκηση πρέπει να γίνει το απαραίτητο στήριγμα της επιχειρηματικότητας και οι επιχειρήσεις να σέβονται και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις μιας Διοίκησης που θα είναι φιλική, ενημερωμένη και άμεσα ανταποκρινόμενη. Μόνο έτσι θα μπορέσει να βγει η χώρα από τον φαύλο κύκλο ύφεσης, επενδυτικής απραξίας και διαρκών αντιπαραθέσεων που ξεπηδούν με κάθε αφορμή.

Όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα, οι ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να επανακτήσουν οικονομική και λειτουργική ευρωστία και να ενισχύσουν την εξωστρέφεια τους. Οι επιχειρήσεις πρέπει και αυτές με την σειρά τους να αναλάβουν την ευθύνη τους απέναντι στην χώρα με επενδύσεις εκσυγχρονισμού, απέναντι στην κοινωνία με την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και απέναντι στους καταναλωτές με ανταγωνιστικές τιμές.

Καταλύτης για τη δραστική ενεργοποίηση της υφιστάμενης καταρχήν, και της εν δυνάμει στη συνέχεια, επιχειρηματικότητας θα μπορούσε να είναι το φορολογικό σύστημα, όπου χρειάζονται απλοί και σταθεροί κανόνες φορολογίας, αλλά και αποτελεσματικοί μηχανισμοί οριστικής διευθέτησης διαφορών μεταξύ Εφορίας και επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα στην σημερινή εποχή της ύφεσης, μια επιχείρηση δεν μπορεί να αισθάνεται διαρκώς υποκείμενη σε επανελέγχους, ούτε μπορεί να επιβιώσει για πολύ όταν πλανάται η απειλή της επόμενης έκτακτης εισφοράς σε ήδη φορολογηθέντα κέρδη.

Η μάχη για τα έσοδα που έχει ανάγκη η χώρα δεν θα κερδηθεί με την εκ νέου επιβάρυνση όσων είναι μέχρι τώρα συνεπείς, αλλά με την συστηματική φορολόγηση όσων μέχρι τώρα το απέφευγαν. Η διεύρυνση της χρήσης του πλαστικού χρήματος είναι ένα μέσο που μπορεί να συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτή. Ας θεσμοθετηθεί άμεσα η υποχρεωτική αποδοχή χρεωστικών και πιστωτικών καρτών από επαγγελματίες και επιχειρήσεις, με φορολογικά κίνητρα για τους καταναλωτές (επιστροφή 2%-3% της αξίας των ετήσιων αγορών τους με κάρτες) και με μηδενικές προμήθειες για τις Τράπεζες για μια πχ 3ετία. Θα είναι ένα πρώτο βήμα για την ένταξη στη φορολογική νομιμότητα ενός σημαντικού τμήματος της φοροδιαφυγής.

Κλείνοντας αυτή τη σύντομη παρέμβαση, θα ήθελα να αναφερθώ και στο θέμα της ρευστότητας αναφορικά με το οποίο ο τραπεζικός κλάδος έχει δεχθεί σκληρή και άδικη κατά τη γνώμη μου κριτική. Όπως είναι γνωστό σε όλους σας, γενεσιουργός αιτία της κρίσης στην Ελλάδα ήταν ο τρόπος διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, που μας οδήγησε στην υπερχρέωση και από εκεί στο μνημόνιο και τις αλλεπάλληλες υποβαθμίσεις του rating της χώρας από τους Διεθνείς Οίκους αξιολόγησης. Άμεση συνέπεια αυτών των γεγονότων είναι ότι έχει εκμηδενιστεί η δυνατότητα των ελληνικών τραπεζών να δανειστούν στη διατραπεζική αγορά ή να εκδώσουν νέους πιστωτικούς τίτλους. Αν στις δυσκολίες χρηματοδότησης των τραπεζών από τις διεθνείς αγορές προσθέσετε την απώλεια καταθέσεων ύψους €40 δις από τις αρχές του 2010 μέχρι σήμερα, γίνεται εύκολα αντιληπτή η δυσκολία των τραπεζών να χρηματοδοτήσουν την οικονομία καθώς και το γιατί μόνη σχεδόν πηγή χρηματοδότησης έμεινε η ΕΚΤ και γιατί το δημόσιο προσφεύγει κάθε τόσο στην παροχή (όχι δωρεάν) εγγυήσεων προς τις τράπεζες. Σε αντιστάθμιση των απωλειών αυτών οι ελληνικές τράπεζες έχουν δανειστεί – και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό – σε εβδομαδιαία και 3μηνιαία διάρκεια περίπου €100δις από την ΕΚΤ.

Κάτω λοιπόν από αυτές τις συνθήκες οι ελληνικές τράπεζες κατάφεραν κατά το 2010-2011 να υποστηρίξουν την πελατεία τους με χορηγήσεις της τάξης των €50 δις εκ των οποίων τα €37 δις στήριξαν την ελληνική επιχειρηματική κοινότητα με spreads πολύ χαμηλότερα από αυτά που ισχύουν στο εξωτερικό για ελληνικούς κινδύνους. Καταλαβαίνω απολύτως ότι υπάρχει ανάγκη για ακόμη μεγαλύτερα ποσά, ωστόσο κάτω από τις παρούσες συνθήκες δημοσιονομικής στενότητας και χαμηλής πιστοληπτικής αξιολόγησης, περαιτέρω διεύρυνση της χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας θα αύξανε ακόμη περισσότερο την εξάρτηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Παράλληλα, οι ελληνικές τράπεζες, αναγνωρίζοντας τα αντικειμενικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολλοί «καλοί» πελάτες τους τόσο ιδιώτες, όσο και επιχειρηματίες έχουν προχωρήσει – εκεί που ήταν δυνατό – σε διευκολύνσεις και ρυθμίσεις δανείων υποστηρίζοντας με αυτό τον τρόπο ουσιαστικά την λειτουργία της πραγματικής οικονομίας.

Οι ελληνικές τράπεζες ήταν πάντα ο καταλύτης και κύριος μοχλός της ανάπτυξης της χώρας. Σε αυτή την κατεύθυνση θα συνεχίσουμε, στηρίζοντας τις προσπάθειες της πολιτείας για την έξοδο από την κρίση και του επιχειρηματικού κόσμου για την τόνωση της αγοράς και είμαι βέβαιος ότι στο τέλος θα διαμορφώσουμε όλοι μαζί ένα νέο πλαίσιο αμοιβαίας εμπιστοσύνης, ευθύνης και αποτελεσματικότητας.

Έχοντας λοιπόν αναφερθεί στα δύο κατά τη γνώμη μου πιο σημαντικά θέματα αυτό της ανάπτυξης και της τραπεζικής ρευστότητας πιστεύω ότι εδώ είναι ένα καλό σημείο για να κλείσω την τοποθέτηση μου έτσι ώστε να δοθεί χρόνος για να συζητήσουμε αυτά τα θέματα πιο διεξοδικά με τα υπόλοιπα μέλη του πάνελ.

Ευχαριστώ